

Mag het wat minder?

We hebben het goed met z'n allen. Het mag dan crisis heten, maar luxe is de generatie van nu niet vreemd. Twee auto's op de oprit, meerdere vakanties per jaar, altijd hippe merkkleding voor de kinderen en kinderkamers waarbij je bijna struikelt over Playmobilkastelen, Wii – spelcomputers en Barbiehuizen. In de tijd waarin de opa's en oma's van nu hun eigen kinderen grootbrachten, was dat wel anders: van overdaad was zelden sprake. En toch waren mensen gelukkig met weinig. Wat bepaalt eigenlijk je geluk? En kunnen we nog wel consuminderen?

Klaske (64) en Jaap (64) Veenstra hebben één dochter, Hillegonda (39), en twee kleinkinderen, Fabian (9) en Marleen (5). Beiden zien dag en nacht verschil tussen hun eigen consumptiegedrag in de tijd dat hun dochter klein was, en de omstandigheden waarin hun kleinkinderen opgroeien. Klaske: "Van huis uit ben ik erg spaarzaam. Etenstrestjes bijvoorbeeld kon ik slecht weggooien, dan bakte ik het liever nog een keer op. Nu nog wel trouwens. Kapotte sokken stopte ik en versleten lakens zette ik om zodat ik ze nog kon gebruiken. Kleding voor Hillegonda naaide ik zelf en mijn moeder breide kousen voor haar. Ze had best wel wat speelgoed, maar ik herinner me dat ze zich erg goed kon vermaken met een lege azijnfles waarin ik een paar knikkers had gestopt. Die tijden zijn veranderd. Mijn dochter zal echt geen sokken stoppen, in haar gezin gaan die dingen veel makkelijker. We leven nu toch veel meer in een weggooimaatschappij. Ik denk er het mijne van, maar hanteer de regel: horen, zien en zwijgen. Dat de kleinkinderen meer spullen en speelgoed ter beschikking hebben dan onze eigen dochter toen, is een feit. Zo jong als ze zijn, hebben ze een kamer vol gameboys, lego en barbies. En op zich vind ik dat je daarin wel met je tijd moet meegaan. Als kinderen nergens aan mee mogen doen of niks krijgen, dan staan ze er op school buiten. Maar er zijn grenzen. Kinderen moeten wel beseffen dat ze ook eens voor iets moeten sparen. Dan krijgen ze ook besef van de waarde van geld."

Keuzes maken

Jaap: "Kinderen van nu willen altijd maar meer. Neem nou de kaartjes, poppetjes en andere hebbedingetjes die ze tegenwoordig bij de supermarkten weggeven. Als je ze hun zin zou geven, zouden onze kleinkinderen alles wel willen sparen, maar dat kan natuurlijk niet. De invloed van televisie is daarin ook erg groot. Als er een reclame is van Euro Disney, vraagt Marleen gelijk wanneer we erheen gaan, want 'ze mag er toch gratis in'. Om van de folders voor Sinterklaas maar niet te spreken. Ik denk dat als je de helft van wat ze met Sinterklaas krijgen, in de kast zou zetten tot een andere gelegenheid, ze het niet eens zouden missen. Het is niet nodig om veel spullen te hebben om gelukkig te zijn. Geef ze bij wijze van spreken maar een lege doos, daar redden ze zich wel mee. Fabian vindt het heerlijk om samen met mij in het hok wat te timmeren. En Marleen vermaakt zich bij ons thuis prima op een kleed met een tas met speelgoeddiertjes. Ik vind dat als kinderen maar van alles willen hebben, je er gewoon met ze over moet praten. Waarom willen ze iets, wat zien ze er in? Je kunt aangeven dat je soms een keuze moet maken. Bij veel kinderen komt het woord 'tevreden' niet in hun woordenboek voor. Maar de tijd dat alles maar kan, kan ook zo maar veranderen, dat zie je nu wel." Klaske: "Toch denk ik dat als het moet, we best een stapje terug kunnen doen. Dan maar naar een goedkopere supermarkt, en niet altijd een cadeautje voor elk wissewasje. Kinderen begrijpen dat best."

Volgens sociologe Anjo Geluk, oma van zes kleinkinderen, is het verschil in economische welstand tussen twee generaties iets van alle tijden. “De omstandigheden waarin ik zelf opgroeide, verschillen met de situatie waarin ik mijn eigen kinderen grootbracht. Net zoals die weer verschilt met de leefstijl anno nu. Toen ik klein was, hadden we alleen een kachel in de woonkamer en in de rest van het huis in de winter ijsbloemen op de ruiten. Mijn moeder deed de was met de hand en wij liepen door weer en wind een heel eind naar school. Toen ik trouwde en moeder werd, woonde ik in een flatje driehoog. Wel met meer comfort dus, maar een centrifuge had ik niet. Kapotte kinderbroeken kregen een lapje op de knie en konden zo weer even mee. Mijn kleinkinderen op hun beurt ervaren de welvaart van nu. Over het algemeen komt de jeugd niets tekort. Er is meer luxe en mensen hebben het betrekkelijk goed. Het is overigens zo dat niet alleen ouders van nu het gemiddeld beter hebben dan vroeger, ook voor grootouders geldt dat. Daar is op zich niets mis mee en het is ook wel logisch dat kinderen veel krijgen. Als ouders wil je je kinderen het beste geven. Je wilt dat ze mee kunnen doen met andere kinderen, je wilt niet dat ze als ‘losers’ worden gezien. Dus geef je ze die merkschoenen en een Nintendo DSI.”

Waarden en normen

Als je zelf van een oudere generatie bent, kun je je wel eens afvragen wat die welvaart met kinderen doet. Is het echt slecht voor ze om alles te krijgen wat ze maar hebben willen? En zullen ze nog wel kunnen omgaan met het feit dat het ook wel eens minder zou kunnen worden? Anjo: “Uit onderzoek blijkt dat de basis van de opvoeding die ouders tegenwoordig geven - het meegeven van waarden en normen zodat kinderen opgroeien tot gelukkige mensen – globaal gezien hetzelfde is gebleven. Die opvoeding krijgt alleen op een andere manier gestalte, omdat er meer mogelijkheden zijn dan toen. Natuurlijk maakt geld op zich niet gelukkig, maar het helpt er wel bij. Het is best prettig als je mooie kleding kunt kopen voor jezelf of je kind, en dan niet op een tientje hoeft te letten. Aan de andere kant zit er natuurlijk wel een risico in als je kinderen geeft wat ze willen. Ze gaan er in feite al van uit dat ze hun hele verlanglijstje uit de nieuwste speelgoedgids van Intertoys wel zullen krijgen. Daarvan krijgen ze het onbegrensde en vanzelfsprekende idee dat alles van hen is. Het is een hebberig gevoel dat een negatief effect kan hebben op hoe ze met anderen omgaan en dat geen leuke mensen van ze maakt.”

Genoeg is genoeg

Het is belangrijk om een kind te leren dat je ook gelukkig wordt van minder spullen, door sociaal te zijn, door iets over te hebben voor een ander en voldoening te halen uit iets dat je zelf maakt. En nog steeds geldt dat zelf het goede voorbeeld geven altijd succes heeft, vindt Anjo. “Ondanks de overvloed die er is, is het dus zinvol om te leren kiezen. Genoeg is genoeg, meer is niet nodig. Je zou een kind kunnen laten ervaren dat niet alles onbeperkt beschikbaar is. Vroeger kregen de kinderen alleen cola in het weekend. Op een kinderverjaardag bakten we cakejes in plaats van naar een pretpark te gaan en eten van de traiteur te laten komen. Nu hoef je natuurlijk niet terug naar vroeger, maar het gaat er om dat je binnen je leefstijl bewust kiest. Dat is best moeilijk, vooral als je niet op de kleintjes hoeft te letten. Toch is het goed om kinderen als onderdeel van de opvoeding te laten merken dat bewust met geld omgaan verstandig is. Zeker in deze tijd, waarin er maar iets hoeft te gebeuren en de economie ontregeld is. Dus: niet als vanzelfsprekend de hele speelgoedwinkel leegkopen, maar de kinderen ook eens voor iets laten sparen of ze het laten verdienen met een klusje. Met Sinterklaas geen tafel vol cadeautjes, maar twee of drie dingen. Maar ook samen dingen

doen die weinig of geen geld kosten: een spelletje, knutselen, wandelen of fietsen, samen koken, iets doen voor een zieke buurvrouw. Dat zijn dingen die niet in geld zijn uit te drukken. En voor die rol zijn ook grootouders bij uitstek geschikt. Juist zij hebben vaak de rust, de tijd en het geduld om zulke activiteiten met hun kleinkinderen te ondernemen en hen de waarde daarvan te laten inzien. Zonder kritiek te leveren op de opvoeding die hun kinderen geven, kunnen zij de kleinkinderen bijbrengen en voorleven hoe je van kleine dingen kunt genieten. En reken maar dat die kleinkinderen zich later alleen de gezelligheid, warmte en aandacht zullen herinneren – niet dat ze drie Gameboy-spelletjes mochten kopen.”

Merkkleding

Sjoukje Tolsma-Tjeerdsma (55) is moeder van Henny (31), Wimke (29) en Marije (27). Ze heeft vier kleinkinderen, in de leeftijd van negen maanden tot vier jaar, en de vijfde is op komst. “Het is fijn te zien dat mijn dochters en hun gezinnen het goed hebben. Zij en hun partners hebben allemaal een prima baan en een eigen huis, wat wil je nog meer. Ik gun het ze van harte. Mijn kinderen zijn zelf opgegroeid zonder veel luxe. Ze sliepen samen op een kamer, in stapelbedden. Verjaardagspartijtjes vierden we niet bij McDonalds of in het zwembad, maar gewoon bij ons thuis. Dan deden we spelletjes als koekhappen en ik bakte patat en pannenkoeken. Ik merkte toen al wel dat er op school tegen elkaar werd opgebokst wie de duurste feestjes gaf, maar ik weigerde daar aan mee te doen. Waar houdt het op? dacht ik dan. Voor Sinterklaas mochten ze voor een bescheiden bedrag een paar cadeautjes uitzoeken. Een nieuwe fiets? Die hebben ze nog nooit gekregen. Er was altijd wel een buurman of kennis die een oud fietsje over had. Kleren werden soms doorgegeven en ik naaide ook wel kleding zelf. Zo maakte ik een winterjasje voor Henny uit een oude jas van mijn moeder. Onze middelste, Wimke, was gek op merkkleding, maar ik kocht meestal bij Wibra of Zeeman. Van een nichtje kreeg ze eens wat gedragen Oilily-kleding. Daar was ze natuurlijk helemaal mee in haar sas. Toen ze eruit was gegroeid, knipte ik de labels eruit en naaide die in een Wibra-shirtje. Ze merkte het niet eens! Vakanties vierden we in eigen land, gewoon op de camping. De kinderen vermaakten zich heel goed in de speeltuin, daar kon geen verre reis of excursie tegenop.”

Gezelligheid thuis

“Ik merk dat het milieu waarin je opgroeit, deels bepalend is voor hoe je bent. Mijn dochters zijn geen van drieën verkwistend, ze gaan bewust om met de mogelijkheden die ze hebben. Toch zie ik ook dat overdaad er ongemerkt in kan sluipen. Vorig jaar vierden we Sinterklaas met de kinderen en kleinkinderen, en we hadden bedacht dat we alleen voor de kleintjes cadeautjes zouden kopen. Het leek een leuk idee, maar ze kregen zoveel cadeaus dat de lol er snel af was! De eerste twee pakjes werden nog enthousiast uitgepakt, maar voor de rest was geen aandacht meer. Het was veel te veel. Dat kon dus wel wat minder en zo hebben we het ook afgesproken voor dit jaar. Het moet leuk blijven, anders zijn ze helemaal nergens meer tevreden mee. Vandaar dat ik ook niet altijd iets meeneem als we bij de kleinkinderen op bezoek gaan. Ja, een doosje rozijntjes. Als onze kleinzoon Jan van vier bij ons komt, doen we ook geen gekke dingen. Van huis uit is hij gewend dat als hij met zijn ouders de stad in gaat, er altijd ergens koffie wordt gedronken. Dan vraagt ‘ie gelijk: Gaan we nu koffiedrinken, met appelsap? Die gewoonte hebben wij zelf niet zo. We zoeken liever thuis de gezelligheid op. En dat vinden de kleinkinderen ook wel heel fijn, merken we. Samen met pake (opa) een klusje doen buiten, de laarzen en de overall aan. Kijken naar de tractors die voorbijkomen. En dan bij mij een pannenkoek komen eten. Dat vinden ze prachtig, daar genieten ze van. Het zijn

kleine dingen, die niets kosten. Laatst waren we met de familie naar de Efteling geweest. Als herinnering kreeg Jan een boekje over het pretpark. Mijn man vroeg aan hem wat hij nou van de hele dag het leukste had gevonden. Het boekje, pake, zei Jan...”

© <http://www.belindafallaux.nl/>